

KÀPSULES D'ART 21 > ELS SITUACIONISTES

Amb Cristòfol Pons

Hola oients de Radio Far. Aquest és el programa Kàpsules d'Art, jo soc en Cristòfol Pons i avui rallarem dels *Situacionistes*.

La Internacional Situacionista és un dels moviments artístics més importants de la segona meitat del segle XX i, alhora, un dels més oblidats. *La Internacional Situacionista* (IS per les seves sigles) es crea al 1957 com a fusió de varis grups de l'avantguarda artística, entre ells *la Internacional Letrista*, el Moviment Internacional per a una *Bauhaus* Imaginaria (IMIB per les seves sigles en anglès), el Comitè Psicogeogràfic de Londres o el grup COBRA. Abans de consolidar-se com a IS, primer van organitzar el Primer Congrés Mundial d'Artistes Liberals (recordeu allò que vam comentar al primer programa? Allò d'Art Liberal? Per aquelles que no ho heu escoltat, al primer programa de les Kàpsules d'art ho explicam.)

La Internacional Situacionista comprèn el període entre els anys 1957 i 1972. Va ser un moviment format per artistes i intel·lectuals que tenien com a objectius acabar amb el sistema opressor de la societat de classes i combatre el sistema ideològic contemporani de la civilització occidental: el capitalisme.

Una de les coses que han quedat més marcades de la IS ha estat tota una sèrie d'expulsions i escissions que es van produir dins el grup. Com bé indica el seu nom, els *situacionistes* eren internacionals: hi havia escissions a Itàlia, França, Alemanya, Anglaterra, etc. Però les expulsions van arribar a uns nivells exagerats, principalment per la secció francesa de Guy Debord que va imposar amb excessiva rigidesa la teoria de la internacional. Per exemple van expulsar, al 1962, a tots els membres del grup SPUR, la secció alemanya de la IS. Però no ens centrarem ara en aquests problemes perquè no gaudim del temps per fer-ho. Però sí que és interessant dir-ho en el sentit que finalment aquesta pràctica, que va acabant sent elitista, va portar a la dissolució del moviment al 1972 amb només dos membres actius (Debord i Sanguinetti).

A dia d'avui se presenta sobretot als *Situacionistes* com un moviment artístic i, evidentment, polític. Però una de les coses que van caracteritzar al moviment va ser que no només rebutjaven l'art burgès (cosa que han fet i fan molts altres grups que actuen dins l'àmbit de la cultura) sinó que es negaven explícitament a que

s'utilitzessin les formes de l'art desenvolupades per elles fora del projecte polític-revolucionari. En paraules de Debord, ell "imaginava una creativitat revolucionaria totalment al marge de la cultura existent".

És significatiu accentuar la importància que va tenir el moviment dins el Maig del 68, tot i que hi ha historiadores que han remarcat que aquesta importància és relativa. Si més no, aquestes apunten a que les millor pintades que es van poder veure durant el maig francès van ser seves. Algunes com: "*Me divertí con los adoquines*" o "*La humanidad no será feliz hasta que no se haya colgado al último burócrata de las tripas del último capitalista*". Podem fer un breu recordatori del que van ser els aldarulls del que ara es coneix com a Maig del 68. Van ser una sèrie de protestes espontànies que van ser iniciades per grups estudiantils contraris a la societat de consum, al capitalisme, a l'imperialisme, a l'autoritarisme i que, en general, desautoritzaven les organitzacions polítiques i socials de l'època, com els partits polítics, el govern, els sindicats o la mateixa universitat. Al moviment estudiantil inicial, prest es van unir grups d'obriers industrials i els sindicats. Açò va donar peu a la major revolta estudiantil i la major vaga general de la història de França. Hem de tenir en compte que el context econòmic del 68 a França era el d'una crisi severa (típica del sistema capitalista). I dins el context polític, la societat començava a veure el caràcter colonitzador del domini europeu i dels Estats Units.

En tot açò, els *situacionistes* proposaven deixar de ser espectadors i començar a ser agents actius dins la nostra societat. Abandonar la passivitat. Ells proposaven el *detournament* (que vol dir: desviació), que parlava sobre la possibilitat artística i política d'agafar un objecte creat pel nostre sistema hegemònic i distorsionar el seu ús original per produir un efecte crític. Açò vol dir, assumir l'estètica i el discurs dominant per crear un efecte contrari.

A dia d'avui hem normalitzat i moltes hem interioritzat en la nostra feina artística aquest ús que feien de la còpia o imitació de l'estètica d'algun bé de consum, alguna revista, algun diari important, alguna còmic famós del moment, parodiant-los per remarcar la crítica d'una manera més subtil, imaginativa o enginyosa. És una manera de desviar una imatge popular amb la finalitat de subvertir-la. Açò ha estat d'una influència molt poderosa al llarg de la contra-propaganda contestatària de les dècades posteriors. Per exemple, la revista *King Mob Echo* (del grup *King Mob*, del qual parlarem en posteriors programes) imitava l'estètica del típic diari britànic, *Daily*

Echo, per llançar les seves crítiques ferotges. Els *punks*, com per exemple el dissenyador Jamie Reid, van ser uns gran aduldors d'aquestes tècniques.

Els *situacionistes* estaven decidits a dur la violència al pla de les idees. Posteriorment, grups com els *Motherfuckers* o els *King Mob*, portaran les idees al pla de la violència. L'enigmàtic Guy Debord, líder dels *situacionistes* francesos, fa una crida a afiliar-se al Partit del Diable. En la seva pel·lícula (d'una pronunciació difícil per jo) "In girum imus nocte et consumimur igni", del 1978, afirmà que: "Portam més llenya al foc. D'aquesta manera ens adherim definitivament al partit del diable; és a dir, a aquell mal històric que porta a la destrucció les condicions existents; a la banda dolenta, que fa la història arruïnant tota satisfacció establerta".

Els *situacionistes* tampoc tenien la intenció d'actuar com una avantguarda política més, en el sentit tradicional. Van formular una crítica corrosiva de les posicions marxistes-leninistes. Tot i definir-se com avantguarda, també van fer una crítica molt important a la idea d'avantguarda política. Tot açò els va porta a utilitzar expressions com: "La teoria *situacionista* està en la ment de tots" o "Qualsevol pot ser *situacionista*, encara que mai hagi escoltat parlar de la IS". No obstant açò, com hem dit abans, amb alguns dels seus comportaments sectaris i elitistes sobre la coherència de les seves teories, tot açò no es va poder dur a terme exactament.

Tot i aquesta contradicció, el seu rebuig total dels conceptes tradicionals de fer política no se limitava només a una crítica de l'estructura jeràrquica i burocràtica dels partits de la vella i tradicional esquerra. *La Internacional Situacionista* intentava, al mateix moment, desenvolupar noves formes de subversió. La seva intenció era crear situacions definides com a moments de la vida construïts a partir de l'organització col·lectiva. Els *situacionistes* proposen inventar jocs nous. Les situacions són creades mitjançant l'acció política de saltar-se, per posar un dels exemples més destacats de les accions *situacionistes*, les regles preestablertes del moviment, del moviment de les persones dins l'espai públic. A través de la pràctica del "deambular" intenten apropiarse novament de l'espai urbà. La finalitat és caminar per la ciutat sense rumb, sense temps i sense objectius, simplement deixar-se portar. El filòsof Michel de Certeau considera el caminar com una escriptura invisible. La principal intenció era la de posar en entredit les mesures urbanístiques; és a dir, la col·locació i la configuració dels carrers, places i edificis,

com a exercici que acaba controlant el dia a dia dels seus habitants, emmarcant-los dins un context rígid i estancat. S'ha de tenir en compte que a cada ciutat existeixen llocs que transmeten missatges explícits formulats políticament. Els monuments són alguns d'aquests exemples, però també l'arquitectura feta per les classes altes a diferència de les de classes baixes diferenciades dels barris, o els edificis de l'administració pública creant, d'aquesta manera, una espècie de barrera entre les institucions i la població. Tot açò no només ho entenien com a les representacions de poder a partir del domini de l'espai material, sinó com a configuració de la identitat i la vida de les persones que l'habiten. Per tant, aquest caminar sense rumb per la ciutat suposava una manera de fer-se conscient de tota aquesta jerarquització de l'espai públic.

I degut a que el temps s'acaba deixarem el tema dels *situacionistes* aquí; al pròxim programa seguirem rallant d'art. Fins aquí el programa d'avui. Que tingueu molt bon dia i molt art per a totes!